

En röst för samerna

Berättelse

Elsa Laula föddes år 1877 i norra Sverige. Hennes familj var samer och levde av renskötsel. När Elsa var ung fick samerna det svårt, eftersom staten tog deras mark. Många trodde att samerna inte själva kunde sköta sina rättigheter. Det gjorde Elsa arg.

Elsa flyttade till Stockholm och utbildade sig till barnmorska. Där förstod hon att samerna måste gå samman. År 1904 gav hon ut en liten bok. I boken skrev hon att samerna förlorade sin mark och sina rättigheter. Det var den första boken som en samisk kvinna gav ut.

Samma år var hon med och startade Lapparnas Centralförbund. Det var den första samiska organisationen för hela landet. Tanken var att samer från olika platser skulle samarbeta.

År 1908 gifte sig Elsa med Thomas. Paret tog efternamnet Renberg och flyttade till Norge. Senare fick de sex barn. Men Elsa slutade inte arbeta. År 1910 startade hon den första samiska kvinnoföreningen i Norge.

Den 6 februari 1917 ledde hon det första samiska landsmötet i Trondheim. Cirka 150 samer kom från både Norge och Sverige. För första gången träffades samer över gränsen för att tala om gemensamma frågor.

Elsa Laula Renberg dog år 1931, bara 53 år gammal. Först glömde många bort henne. Men i dag minns vi henne som en viktig ledare. Den 6 februari är nu samernas nationaldag.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
same	en person som tillhör samerna, ett folk i norra Norden
renskötsel	att ta hand om renar
mark	ett område med jord och land
rättigheter	det som man har rätt till
gå samman	bli en grupp tillsammans
barnmorska	hon som hjälper kvinnor att föda barn
organisation	en grupp som arbetar för ett mål
samarbeta	arbeta tillsammans
landsmöte	ett stort möte för hela landet
gräns	linjen mellan två länder
nationaldag	en speciell dag för ett folk eller ett land

Läsförståelsefrågor

1. Vad levde Elsas familj av?
 1. De odlade jorden
 2. De skötte renar
 3. De fiskade i havet
2. Vad gjorde Elsa arg när hon var ung?
 1. Att staten tog samernas mark
 2. Att hon måste flytta till Stockholm
 3. Att hon inte fick gifta sig
3. Vad var speciellt med boken som Elsa gav ut 1904?
 1. Den var mycket lång
 2. Det var den första boken av en samisk kvinna
 3. Den handlade om Stockholm
4. Vad hände den 6 februari 1917?
 1. Elsa gifte sig
 2. Elsa startade en organisation
 3. Det första samiska landsmötet hölls i Trondheim
5. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 1. Elsa utbildade sig till barnmorska i Stockholm.
 2. Elsa och Thomas hade inga barn.
 3. Elsa kunde tala flera språk.
6. Varför ville Elsa att samerna skulle gå samman? Svara med en mening.
7. Vad firas den 6 februari i dag?
8. Varför var landsmötet 1917 viktigt? Tänk efter och förklara. (inferens)

Facit

1. b
2. a
3. b
4. c
5. 1. ja b) nej c) det står inte i texten
6. Exempel på svar: Hon ville att samerna skulle bli starkare och kunna kämpa för sina rättigheter tillsammans.
7. Samernas nationaldag.
8. Exempel på svar: För första gången träffades samer från olika länder. Det visade att de hörde ihop som ett folk, även om de bodde på olika sidor av gränsen.

Bedöm öppna svar efter innehåll, inte efter exakt formulering.

FÖR LÄRAREN

Texten passar för samtal om rättigheter, samarbete och samernas historia. Tema: hur en person kan samla många och skapa förändring. Koppla gärna till samernas nationaldag den 6 februari.

Diskussionsfrågor

- Varför är det bra att arbeta tillsammans i en grupp?
- Elsa hade sex barn men arbetade ändå mycket. Vad tycker du om det?
- Känner du till någon nationaldag? Vilken och varför firas den?
- **Skriv (4 meningar):** Skriv om en dag som är viktig i ditt land. När är dagen och varför firas den?

Källor och faktagranskning

- Svenskt kvinnobiografiskt lexikon (SKBL): Elsa Stina Larsdotter Laula Renberg – <https://www.skbl.se/sv/artikel/ElsaStinaLarsdotterLaulaRenberg>
- Store norske leksikon (SNL): Elsa Laula Renberg – https://snl.no/Elsa_Laula_Renberg
- Wikipedia: Elsa Laula Renberg – https://en.wikipedia.org/wiki/Elsa_Laula_Renberg
- Stockholmskällan: Elsa Laula – <https://stockholmskallan.stockholm.se/teman/demokratisering/politiska-aktorer-case/elsa-laula/>
- Samer.se: Elsa Laula – <https://samer.se/1946>

Faktagranskad i juni 2026. Nyckelfakta: Elsa Laula Renberg föddes 29 november 1877 och dog 22 juli 1931 i Brønnøy i Norge (av tuberkulos). År 1904 gav hon ut kampskriften "Inför lif eller död?" och var med och grundade Lapparnas Centralförbund – den första samiska riksorganisationen. Den 6 februari 1917 ledde hon det första samiska landsmötet i Trondheim; den dagen firas i dag som samernas nationaldag. Hon grundade också Brurskanken samiska kvinneforening (1910) i Norge. Hon gifte sig 1908 med Thomas Pedersen (Toven); paret tog efternamnet Renberg och fick sex barn. Osäkerhet: hennes exakta födelseort anges olika i källorna (Storseleby/Dikanäs nära Vilhelmina, eller Susendal nära norska gränsen) eftersom familjen levde i en sameby vid riksgränsen; texten säger därför "i Vilhelminatrakten". Fotografens namn och exakt år för porträttet är okända (ca 1916).

